

TESBİHLER VE DUALAR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، غَرَسَ اللَّهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ شَجَرَةٍ فِي الْجَنَّةِ، أَصْلُهَا مِنْ ذَهَبٍ، وَفَرَعُهَا دُرٌّ، وَطَلْعُهَا كَثْدَى الْأَبْكَارِ أَلَيْنِمْ نَ الزُّبْدِ، وَأَحْلَى مِنَ الشَّهْدِ، كُلَّمَا أُخِذَ مِنْهُ شَيْءٌ عَادَ كَمَا كَانَ

(الحاكم في التاريخ، والديلمي عن أنس)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 436/1 (*Men kàle sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî, garesa'llâhu lehû bihâ elfe şeceretin fi'l-cenneti, asluhâ min zehebin, ve fer'uhâ dürrün, ve tal'uhâ kesedyi'l-ebkâri elyenü mine'z-zübedi, ve ahlâ mine's-şehdi, küllemâ uhize minhu şey'ün àde kemâ kâne*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 436. sayfasından, mim harfinden devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamazdan önce, evvelen ve hâsseten Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâki için, sonra onun cümle âlinin ashabı, etbâı, ahabâı ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ve hâsseten sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhı için, halifelerinin, müridlerinin, muhiplerinin ruhları için; Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'nin ruhu için, eserini okuduğumuz Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhu için;

Bu eserin içindeki hadîs-i şerîflerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan râvilerin, alimlerin ruhları için; bu beldeleri fethetmiş olan şehidlerin, fâtihterin, gazilerin ruhları için; cümle ashâb-ı hayrât u hasenâtın ve hâsseten şu camiye yapan, yaşatan, bu ana gelmesine yardımcı olan, maddeten mânen destekçi olanların ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere buraya gelmiş olan cemaatimizin, kardeşlerimizin, sizlerin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; biz yaşayan müslümanların da rızâ-i İlâhi'ye uygun ömür sürüp huzûr-u Rabbi'l-izzete sevdiği ve razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup öyle başlayalım!

.....

a. Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî Demenin Mükâfatı

Birinci hadîs-i şerîf Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî mübarek sözü ile ilgili. Bu sözle ilgili müteaddit hadîs-i şerîfler geçmiş idi.

Burada Enes RA'dan rivayet olunduğuna göre, Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inde kaydettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، غَرَسَ اللَّهُ لَهُ بِهَا أَلْفَ شَجَرَةٍ فِي الْجَنَّةِ، أَصْلُهَا مِنْ ذَهَبٍ، وَفَرَعُهَا دُرٌّ، وَطَلْعُهَا كَثْدَى الْأَبْكَارِ أَلْيَنُ مِنَ الزُّبْدِ، وَأَحْلَى مِنَ الشَّهْدِ، كُلَّمَا أُخِذَ مِنْهُ شَيْءٌ عَادَ كَمَا كَانَ

(الحاكم فى التاريخ، والديلمى عن أنس)

RE. 436/1 (*Men kàle sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî, garesa'llàhu lehû bihâ elfe şeceretin*)

¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s,473, no:2054; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.153, no:23189.

fi'l-cenneti, asluhâ min zehebin, ve fer'uhâ dürrün, ve tal'uhâ kesedyi'l-ebkâri elyenü mine'z-zübedi, ve ahlâ mine'ş-şehdi, küllemâ uhize minhu şey'ün âde kemâ kâne)

(*Men kâle sübhâna'llâhi ve bi-hamdihî*) “Her kim ki *Sübhâna'llâhi ve bi-hamdihî* der, bu sözü söylerse, (*garesa'llâhu lehû bihâ elfe şeceretin fi'l-cenneti*) bu söylemesi üzerine Allah onun için cennette bin ağaç diker. (*Asluhâ min zehebin ve fer'uhâ dürrün*) Bu ağaçların kökleri altındandır, dalları iri incidendir. (*Tal'uhâ kesedyi'l-ebkâri*) Meyveleri bakire kızların göğüsleri gibi iridir. (*Elyenü mine'z-zübed*) Kaymaktan daha yumuşaktır. (*Ve ahlâ mine'ş-şehdi*) Şekerden daha tatlıdır. (*Küllemâ uhize minhu şey'ün âde kemâ kâne*) “Ondan ne zaman bir şey kopartılsa, cennette sahibi o meyvelerden yemek isteyip koparsa, kopardığı yerde yeniden biter. Azalmaz, yerine hemen yenisi çıkar, meydana çıkar.”

Bu sözün mânası ne ki. bu kadar mükâfatlar verilmiş?

Geçtiğimiz haftalarda biraz izah etmiştik. Burada belki o haftalar gelmeyen kardeşlerimiz vardır, onlara izah edelim:

Sübhâna'llah bir sözdür ki hayranlık ifade eder. Hayretten, hayranlıktan, çok beğenmeden, güzel bulmaktan dolayı hayret ifade eder. “Allah Allah ne kadar güzel!” dediğimiz zaman *Sübhâna'llah* diyoruz. Hayret edilecek şeyler için söylenir.

Mânası: *Sübhan*, mastardır. *Yüsebbihu* gizli fiilinin mef'ûlu mutlaktır.

“Allah’ı öyle bir tesbih edişle tesbih ederim ki, hiçbir noksanı ona isnad etmem. Her türlü noksandandan pak bilirim, münezzeh bilirim. Her türlü kemâlat ile muttasıf bilirim. Her türlü güzelliğe sahip bilirim. Her şeyini hoş bilirim. Öyle tanırım, öyle inanırım.”

(*Ve bi-hamdihî*) “Ve onun hamdi ile iştigal ederim. Onun hamdini, onu methetmeyi, övmeyi kendime iş edinirim.”

Bu sözler; “Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin her işi, her şeyi güzeldir, hoştur, mükemmeldir ve ben ona övgüler söylemekle, övmekle meşgul olurum.” gibi bir beğenmeyi, bir de övmeyi ifade ediyor.

Sübhàna’llàh beğenmeyi, hayran kalmayı; ve *bi-hamdihî* de övmek, methetmeyi ifade ediyor. İnsan *Sübhàna’llàh* dediği zaman Allah’ın her şeyini beğendiğini ifade etmiş oluyor.

Lütfu güzel, kahrı güzel, yaratıkları güzel, takdiri güzel, çiçekler güzel, dağlar güzel, ağaçlar güzel, pınarlar güzel... Çünkü o yaratmış. Hakikaten güzel yaratmış. Kelebekler, kokular neler düşünürseniz...

Bu çok kıymetli bir sözdür. Kur’ân-ı Kerîm’de Allah-u Teâlâ Hazretleri âyet-i kerîmelerde buyurmuş ki:

سَبَّحَ لِلِّ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ

(الحديد: ١، الحشر: ١، الصف: ١)

(*Sebbeha li'llâhi mâ fi's-semâvâti ve'l-ardı*)
“Yerde gökte ne varsa hepsi Allah’ı tesbih eylediler. (*Ve hüve'l-azîzü'l-hakîm*) O azîzdir, hakîmdir.” (Hadid, 57/1, Haşr, 59/1, Saf, 61/1)

Bir de bazı âyet-i kerîmeler var ki:

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

(الجمعة: ١)

(*Yüsebbihu li'llâhi mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ardı*) “Her şey Allah’ı zikr u tesbih eyliyor, edip durmakta, hâli hazırda ediyor.” (Cum’a, 62/1) mânasına.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ

(الإسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihî ve lâkin lâ tefkahûne tesbihahüm*) “Allah’ı tesbih ve tahmid etmeyen hiçbir şey yok ama, siz onların tesbihlerini anlayamazsınız.” (İsrâ, 17/44)

Ulemâ demişler ki:

“—Acaba bu lisân-ı hâl ile bir tesbih midir?”

İnsan mesela birisinin kapısına gitti, kapısını çaldı, boynunu büktü, hiçbir şey demiyor; belli ki bir şey istiyor. Bu ağzını açıp bir şey söylemedi ama boynunu büktü, durdu; “Sen bilirsin, bir şey verirken memnun olurum.” demek istedi.

“—Söylemedi, nereden biliyorsun?”

“—Hâlınden, duruşundan öyle anladım.” Ona hal dili derler.

Bir insan bazen birisine bakar, hiçbir şey demez; gözlerinden belli, seviyor. Bazen bir başka insan, bir başka insana bakar; gözlerinden belli, kızıyor. Lisân-ı hâl ile kızgınlığını ifade ediyor. Çocuğa bir bakarsın, çocuk yapacağı şeyi hemen yapmaz, elini geri çeker. “Babam kızıyor, dedem kızıyor...” Yani anlar. Söz söylemeye lüzum yok, hâlden anlar.

Onun gibi, “Cümle mahlûkat Allah’ı tesbih ediyormuş, acaba lisân-ı hâl ile mi?”

Keşfi açık evliyâullahın, kendisine itimad edilmesi eserlerinden, sözlerinden, yaşayışından câiz olan büyük alimlerin bu hususta mütâlealarına göre lisan ile söylüyor. Lisan ile *Sübhana’llah*, *Sübhana’llah*, *Sübhana’llah*... Hâl ile değil, yani susarak değil, söyleyerek söylüyor.

O sesleri duyan duyar. Ama cahiller, gafiller, kalp gözü kapalı olanlar, gönlü paslı olanlar, daha etraftan bîhaber olanlar, müslümanlığın özünü, aslını anlayamamışlar, onlar duymaz.

İnsanoğlunun duyguları vardır, sanır ki her şeye sahip, her şeyi bilir, her şeyi görür. Ama bizim kulağımız bazı sesleri alıyor, bazı sesleri almıyor. İlim bunu tespit etmiş. Hatta seslerin dalga boylarını tespit etmiş; şu dalga boyundan yüksek olursa almaz, şu dalga boyundan alçak olursa almaz, şununla şunun arasındaki sesleri bu kulak sezer, öbür tarafta davul çalsan duymaz. Öteki sesleri duymaz. Ama başka mahlûkatın kulağı başka türlü yaratılmış. Mesela at, sahibi

öyle sakın sakın dururken birden kulaklarını diker, bir tarafa döner, bakar; onun kulağı aldı. Öteki [insanın] almadığı [sesi], bunun kulak yapısı başka türlü olduğu için aldı.

Gözde de böyle, renklerde de böyle, ışıklarda da böyle. Biz bazı renkleri, bazı ışıkları, bazı dalga boyundaki şeyleri görmeyiz. Mesela sobanın etrafına da bir şeyler yayılıyor. Derimiz sıcaklığını hissediyor ama o sıcaklığı göz görmüyor. O da bir dalga, onu görmüyor. Fakat ışık olsa ışık hâlinde olduğu zaman görüyoruz. Hâsılı bunu fizikçiler, erbâbı bilir.

Diyorlar ki;

“—Kalp gözü açık olan duyar, basireti açık olan duyar.”

Hatta anlatırlar: Hocası dervişlere demiş:

“—Çiçek toplayın bakalım!”

Herkes hocasına bir demet çiçek getirmiş. Bir tanesi dolaşmış dolaşmış dolaşmış, bir tane solgun çiçekle gelmiş. Tek, sapı kırık.

“—Oğlum, kır tepe bayır her taraf çiçek dolu, niye böyle birtanecik getirdin?”

Ötekilerine ibret olsun diye mahsustan soruyor, biliyor da soruyor.

“—Efendim” demiş, boynunu bükmüş, mahcup...

“Hangi çiçeğe baktıysam tesbihte gördüm. Zikr ü tesbih ediyor; koparmaya kıyamadım. Bunun boynu kırılmış, tesbihi bitmiş. Tesbihi bittiği için bunu aldım getirdim.” demiş.

Tasavvuf kitaplarını okuyanlar, duyanlar bilirler ki derviş bir noktaya geldiği zaman cümle eşyanın zikr ü tesbih ettiğini duyar. İlâhiden bilirsiniz:

Cümle a'zâm Hak diyor, gönlüm Allah'a döndü.

Her a'zâsı Hak der, etraftaki her şey Hak der, nereye baksa öyle Hakk'ı görür, Hakk'ı duyar. Öyle bir hal gelebilir.

Keşfi açılan insanlar diyorlar ki:

“—Söylüyor, söylüyor ama sen duymuyorsun.”

Böyle dediği zaman, bu güzel sözler Allah'a sevgiyi, saygıyı, hayranlığı, O'nu övmeyi, edebi, terbiyeyi, kuldan Rabbine karşı edebi gösteriyor. Onun için böyle deyiverdi mi bir kul, Allah ona cennette bin tane ağaç diker.

Başka hadîs-i şerîflerde evvelki haftalarda geçti, hatırlarsınız:

“—Cennetin arazisi düzdür.” diyor Peygamber Efendimiz, “çıplaktır” diyor.

Diyelim ki sen gittin şehrin dışında ev yapacağım diye bir arsa aldın. Bu arsa nedir; tarla, ekilmemiş, dümdüz; bakıyorsun ne ağaç var, ne çiçek var, ne yeşillik var, bir şey yok. Ama arazi senin; tamam, on dönüm, almışsın, güzel. Etrafını çeviriyorsun, ondan sonra bir sürdürüyorsun. Ondan sonra getiriyorsun; “Haydi şu ağaçtan alayım, bu ağaçtan alayım, şundan dikeyim...” Bir zaman sonra, on sene sonra oradan geçenler bakıyorlar; “Ooo ne güzel

bahçe!” diyorlar, “Oh řu ağaç ne kadar güzel olmuş. Altına otursak birazcık serinlesek... řu meyvelerden yesek.” diyorlar.

Ne oldu? O arsa, o tarla çıplak alınmıştı ama sahibi işledi, dikti.

Peygamber Efendimiz de diyor ki:

“—Cennetteki arsalar, yerler çıplaktır; siz orasını dikeceksiniz.” Namaz kılacaksınız, tesbih çekeceksiniz, ibadet edeceksiniz. İbadetiniz Allah indinde ne kadar makbul, güzel olursa, cennetteki yeriniz o kadar güzel olacak, zînetlenecek. Çünkü bir *Sübhàna’llàhi ve bi-hamdihî* diyorsun, Allah bin tane ağaç dikiyor.

“—Yer çok mu geniş?”

Cennete en son girecek olan insan, cehennemden en son çıkacak insandır. Bazı günahkâr müslümanları günahlarından dolayı Mevlâ cezalandırmak için cehenneme atacak; yanacaklar, kömür olacaklar... Kömür birbirine girer. Kok kömürü yanar yanar yanar... Hani sen bunları kürek kürek atarken ayrı ayrıydı, bunlar bir araya geldi, birbirine kilitlendi, kenetlendi, bir kara hâle geldi. Öyle yanacak yanacak, o hale gelecek. Ondan sonra onların cezası bitince, Allah-u Teâlâ Hazretleri onları cehennemden çıkarttıracak, hayat suyuyla yıkayacak; o zaman değışecekler, tekrar şekil kazanacaklar. Ondan sonra cennete girecekler.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfte en son giren insanın macerasını anlatmış. Diyor ki:

Kul, imanlı ama çok kabahat işlemiş, çok hataları var, cehenneme girmiş, ondan önce çıkanlar çıkmış da farkında değil bu, en sonuncu artık, mü'minlerden en sonuncu. Bu çıkacak, başka içeride mü'min yok. Kâfirler:

هُم فِيهَا خَالِدُونَ

(البقرة: ٣٩)

(*Hüm fîhâ hâlidûn*) “Onlar orada, cehennemde ebedî olarak kalacaklar. Onlara çıkmak yok.” (Bakara, 2/39)

Bu son çıkacak, dermiş ki:

“—Yâ Rabbi! Beni bu azaptan kurtar, senden gayri hiçbir şey istemem.”

“—Pekiyi.”

Mevlâ takdir etmiş zaten, cennete sokacak; çıkartıyor. Çıkartıyor ama cehenneme bakmak bile o kadar eza verici, o kadar azap verici, o kadar korkunç bir şey ki:

“—Yâ Rabbi! Yönümü şu cehennemden döndür, başka bir şey istemem!” dermiş.

“—Pekiyi...”

Allah-u Teâlâ Hazretleri emir buyuruyor, yönünü cehennemden döndürüyorlar, cehennemi artık görmüyor. Ama bu sefer karşısında cenneti görüyor. Cenneti görünce:

“—Yâ Rabbi! Beni buraya sok, başka bir şey istemem!” dermiş.

Ondan sonra oraya sokuluyor, giriyor... Ve kendisine o kadar çok yer verilecekmiş ki, bu yeryüzü kadar, bu gökler kadar. O kadar geniş yerler verilecekmiş ki... O zavallı sanacakmış ki –zavallı değil yine bahtiyar, çünkü cennete girdi– Allah cennette en büyük mülkü kendisine verdi sanacakmış.

Ooo senden daha nice yüksek kullar var, nice âlî makamlara ermiş, nice geniş yerleri elde etmiş kullar var ama, en sonuncu ama bu yerler bu gökler kadar yere sahip olacakmış.

Onun için *Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî* dediği zaman, Allah bin tane ağaç diker.

Ama nasıl bu ağaçlar?

Kökleri altındandır, dalları iri incidendir, dürdendir. Meyveleri de iri iri demek ki. Tabii ifadede çok incelikler var. Kaymaktan daha yumuşaktır ve şekerden daha tatlıdır. Baldan, şekerden daha tatlıdır. Şehd, bal demek. Şimdi biz şeker deyince aklımıza kesme şeker gelir, çay şekeri gelir, toz şeker gelir. Bal demek. Baldan daha tatlıdır. Ne zaman meyvesi kopartılsa, yense –tabii çok tatlı olacak, çok lezzetli gelecek– hemen arkasından yeniden çıkıverir, o dal boş kalmaz.

Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî... Sübhàna'llàhi ve bi-hamdihî...

Allah bizi bu sevgiden, bu edepten ayırmasın...

b. Sabah Akşam Okunacak Bir Dua

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:²

مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ: مَا شَاءَ اللَّهُ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
إِلَّا بِاللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ؛ رُزِقَ
خَيْرَ ذَلِكَ الْيَوْمِ، وَصُرِفَ عَنْهُ شَرُّهُ؛ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ
اللَّيْلِ، رُزِقَ خَيْرَ تِلْكَ اللَّيْلَةِ، وَصُرِفَ عَنْهُ شَرُّهَا

(ابن السنن عن أبي هريرة)

(Men kâle hîne yusbihu: Mâşâallah, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh, eşhedü enna'llâhe alâ külli şey'in kadîr; ruzika hayre zâlike'l-yevmi ve surife anhu şerruhû; ve men kâlehâ mine'l-leyli, ruzika hayra tilke'l-leyleti, ve surife anhu şerruhâ)

(Men kâle hîne yusbihu) “Her kim ki sabaha çıktığı zaman, sabaha erdiği zaman, sabahladığı zaman şu sözleri söylerse: (Mâşâallah, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh, eşhedü enna'llâhe alâ külli şey'in kadîr)

Üç cümle: Mâşâallah... Lâ havle ve lâ kuvvete illa bi'llah... Eşhedü enna'llâhe alâ külli şey'in kadîr.

Mânasını sonra söyleriz.

² İbn-i Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.I, s.99, no:53; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.168, no:3601.

“Kim böyle derse, (*ruzıka*) kendisine rızık olarak verilir, yani bahşedilir, ikram olunur, ikram edilir.” Ne verilir? (*Hayru zâlike’l- yevmi*) “O günün hayrı kendisine ikram olunur.”

Öyle başladığı o günün sabahında dedi ya, o günün hayırları kendisine bahşolunur. (*Ve surife anhu şerruhû*) O günün şerri ondan sarf olunur, alınır.”

O gün takdir edilen, o günün içinde mevcut olan hayırlardan ohissesini alır, istifade eder; o gün içinde mevcut olan şerlerden mahfuz olur.

O günün içinde ne şer olabilir?

Diyelim ki Allah zelzele yazmış; o gün yeryüzü bir sallanacak kion katlı binalar yerin dibine geçecek. Veyahut Allah bir beldeyi yerin dibine batıracak. Veyahut bir yanardağ bir püskürecek, bir şehir baştan aşağı alevler içinde kalacak, mesela... O günde takdir edilmiş bir şer.

O günün şerrini Allah onun üstünden çeker alır, yani o günün şerri ona isabet etmez. O günün hayrına o şahıs erer. Ne gibi hayırlar takdir etmişse o günde Allah, kullarını nelere erdirecekse o hayırlar kendisine ikram olunur, şerler kendisinden def olunur.

(*Ve men kâlehâ mine’l-leyli*) “Bir insan geceden bir bölükte bunu söylerse... (*Ruzika hayra tilke’l-leyleti*) O gecenin hayrı kendisine ikram olunur, (*ve surife anhu şerruhâ*) o gecenin şerri kendisinden alınır.”

Bunu sabahtan söyledi, akşama kadar o günün hayrı kendisine verilir, o günün şerrinden

kendisi mahfuz olunur, yani o günün şerri üzerinden alınır. Gece derse, gecenin bir vakti derse, o gecenin hayrı kendisine ikram olunur ve o gecenin şerri kendisinden alınır. Eşkiyâ bastırmış, yangın çıkacak... Ona bir şey dokunmaz.

Kapalıçarşı yangını oldu. Allah rahmet eylesin, orada bizim ihvânımızdan bir kimse vardı, ayakkabıcılık, terlikçilik yapardı. Müslüman bir insan, derviş bir insan, “Allah” diyen bir insan. Kim bilir, işte bak bu sözler nasıl onu zikrettiriyor. Yangın gelmiş gelmiş, gelmiş gelmiş, tam dükkânının yanına... Kapalıçarşı’yı tamir için tahta perde koydular, tahta perde onun dükkânının yanındandı. Mübarek, dükkânına bir şey olmamış, yangın oraya gelmiş durmuş.

Birisinin menakıbında okumuştum. Basra’da veya eski İslâm şehirlerinden birinde büyük bir yangın çıkmış, o zâta demişler ki:

“—Senin dükkânının bulunduğu çarşı cayır cayır yanıyor!”

“—Ben zekâtını verdim, bir şey olmaz.” demiş.

Aradan bir zaman geçmiş, yanına gelmişler:

“—Ya hakikaten her taraf yandı, bir senin dükkânın ayakta, hiçbir şey yok.” demişler.

O zaman da demiş:

“—El-hamdü li’llâh!”

Sevinmiş. İnsan tabii yanmadığına sevinir. Sonradan da bir düşünmüş... Bak ne edepli, terbiyeli, hassas insanlarmış, biz de nasılız, kendinizi kıyas edin. Ondan sonra bir utanmış:

“—Allah Allah... Bütün komşularımın dükkânları yanıyor da ben üzülmiyorum; bir benimki yanmadı diye ‘*el-hamdü lillah*’ diyorum.”

Ömrünün sonuna kadar onun üzüntüsünü çekmiş. “Niye o zaman ‘*el-hamdü li’llâh*’ dedim? Niye o zaman ben sevinç gösterdim?” diye.

Bak kendisine iyilik geldiği hâlde başkalarına kötülük gelince ona iştirak etmediğine üzülüyor. Eskiden muhabbet böyleymiş.

Allah bize o muhabbetleri tekrar nasib etsin...

c. Secdede İstiğfar Etmek

Ebû Said el-Hudrî’den Deylemî rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:³

مَنْ قَالَ وَهُوَ سَاجِدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: رَبُّ اغْفِرْ لِي، رَبُّ اغْفِرْ لِي؛ لَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ

(والديلمي عن أبي سعيد)

RE. 436/3 (*Men kàle ve hüve sâcidün selâse merrâtin: Rabbi’ğfirlî, rabbi’ğfirlî; lem yerfa’ re’sehû hattâ yuğfere lehû.*)

“Her kim ki secde hâlindeyken, secdeye kapanmış bir hâldeyken üç defa, (*Rabbi’ğfirlî... Rabbi’ğfirlî...*” derse...”

Rabbi’ğfirlî sözünü iki defa söylüyor, ifade böyle. Aynen muhafaza ederek söylüyoruz. Ama diyor ki:

³ Zehebî, *ed-Dînâr*, c.I, s.80, no:50; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.465, no:19808; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XXI, s.194, no:23286.

“—Kişi üç defa Rabbi’ğfirlî, Rabbi’ğfirlî derse...”
Ne olur?

(*Lem yerfa’ re’sehû*) “Başını kaldırmaz, (*hattâ yuğfere lehû*) Mağfaret olunmadan başını kaldırmaz.”

Secdeye vardı da secdede, “Rabbi’ğfirlî... Rabbi’ğfirlî... Rabbi’ğfirlî...” dedi mi, daha başını kaldırmadan Allah onu avf u mağfaret eder.

Ne demek *Rabbi’ğfirlî*?

Rabbi, sonunda mütekellim ye’si varmış, düşmüş, *Rabbî* yerine *Rabbi* diye telaffuz ediyor; benim Rabbim demek.

“Ey benim Rabbim! (*İğfirlî*) “Sen beni mağfaret eyle!” demek. Secde hâlinde başını yere koymuş:

“—Ey benim Rabbim, beni mağfaret eyle! Ey benim Rabbim, beni mağfaret eyle! Ey benim Rabbim, beni mağfaret eyle!” diyor; daha başını kaldırmadan Allah mağfaret eder.

“—*Mağfaret* ne demek?

Mağfaret, örtmek demek. Baş örtme âlete, savaşta kılıç gelmesin, ok gelmesin, kurşun gelmesin diye başa giyilen çelik âlete, demir âlete ne diyorlar?

“—*Miğfer*” diyorlar; başı örtüyor.

İşte *mağfaret* de günahların örtülmesi; üstü kapatılıyor, örtülüyor. Kimse görmüyor. Allah onu biliyor, kul günah işlemiş ama üstünü kapatıyor, tamam, artık belli değil. Affediyor, kimseye göstermiyor, bildirmiyor. İşte bu demek. Af ile beraber düşünülebilir. “Mevcut günahların

üstüne bir çizgi çekilmesi, bir örtü örtülmesi ve saklanması” demek. “Tamam, artık ortada yok, bitti.” mânasına.

Üç defa söylemekte bir fayda var. Hemen bir şeyi bir defa söyleyip de peşini bırakmamalı. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri duada ısrarı sever.

Bir hadîs-i şerîfte geçiyor: Kul der ki:

“—Yâ Rabbi!”

Allah-u Teâlâ Hazretleri ona nazar etmez.

Günahkâr, edepsiz, kusuru çok; bakmıyor. O “Yâ Rabbi!” diyor, Allah bakmaz.

Kul yine devam eder:

“—Yâ Rabbi!” der.

Allah yine bakmaz. Hadîs-i şerîfte öyle diyor.

Kul yine devam eder:

“—Yâ Rabbi!” der.

Ağlıyor, üzülüyor, tekrar tekrar yalvarıyor. Hadîs-i şerîfin göre, o zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurmuş ki:

“—Ey meleklerim! Şahit olun, ben bu kulumu affettim. Çünkü bu kulum kendisinin benden gayri rabbi olmadığını bildi, bana yöneldi. İsrarla ‘Yâ Rabbi! Yâ Rabbi!’ diye seslenip duruyor. Şahit olun ki ben onu affettim!”

İsrar edeceğiz. Kabahatliyiz, kusurluyuz, edepsiziz, eksikimiz gediğimiz çoktur. Zaten yapsak yapsak ne yapabiliriz? Ateş olsak cirmimiz kadar yer yakarız. Zaten her şeyimizi Allah vermiş. Allah’ın verdiği şeyden başka

bizim neyimiz var ki? Duadan gayri neyimiz var?
Hiçbir şeyimiz yok...

Onun için ısrarla istemeli, üç kere istemeli,
onun faydası var.

Sonra, kulun Allah'a en yakın olduğu hâl secde
hâlidir.

“—Hocam Allah-u Teâlâ mekândan münezzehtir
değil mi?”

Münezzehtir. Allah'a mekân isnad edemezsin.
Mekândan münezzehtir, her yerde hâzır ve
nâzırdır. Ama o hal Allah'a en yakın hâldir.
Çünkü şu pak alnını, şerefli yüzünü koydun
yere, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurunda
eğildin, tevazu gösterdin, kulluğunu bildin.
Onun azametini, dergâhının ululuğunu bildin,
rabliğini bildin. Başını yerlere koydun, “Yâ
Rabbi!” diyorsun. İşte o hal en yüksek haldir.

Onun için, dua ederken, secde hâli kula
Rabbinin en yakın olduğu zaman olduğundan,
dua makbul oluyor. Daha başını kaldırmadan,
Allah onu, suçlarını bağışlayıyor, günahlarını
örtüyor.

d. Cennetteki Yerini Görmek İçin Tesbih

Bu hadîs-i şerîf Enes RA'dan rivayet edilmiş.
Peygamber Efendimiz bize yine bir tesbih
öğretiyor:⁴

⁴ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XII, s.247; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.230, no:3886; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXI,
s.170, no:23228.

مَنْ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً : سُبْحَانَ الْقَائِمِ الدَّائِمِ،
 سُبْحَانَ الْحَيِّ الْقَيُّومِ، سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لَا
 يَمُوتُ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، سُبُّوحٌ
 قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَلِيِّ
 الْأَعْلَى، سُبْحَانَ هُوَ وَتَعَالَى؛ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى
 مَكَانَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، أَوْ يُرَى لَهُ

(كر. ابن شاهين فى الترغيب عن أنس)

RE. 436/4 (Men kàle külle yevmin merreten
 “Sübhàne’l-kàimi’d- dâim, sübhàne’l-hayyi’l-
 kayyûm, sübhàne’l-hayyi’llezî lâ yemût,
 sübhàna’llàhi’l-azîmi ve bi-hamdihî, subbûhun
 kuddûsun rabbü’l- melâiketi ve’r-rûh,
 sübhàna’llàhi’l-aliyyi’l-a’lâ, sübhânehû ve
 teâlâ; lem yemut hattâ yerâ mekânehû mine’l-
 cenneti ev yûra lehû.)

Önce hadisin bütününden ne mâna çıktığını anlatalım.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(Men kàle külle yevmin merreten) “Her kim ki günde bir defa şu sözü söylerse...” Sözü okuyorum:

(Sübhàne’l-kàimi’d-dâim, sübhàne’l-hayyi’l-kayyûm, sübhàne’l-hayyi’llezî lâ yemût, sübhàna’llàhi’l-azîmi ve bi-hamdihî, subbûhun kuddûsun rabbü’l-melâiketi ve’r-rûh, sübhàna’llàhi’l-aliyyi’l-a’lâ, sübhânehû ve teâlâ)

Biraz uzunca, *sübhâne*'si biraz fazla, altı-yedi ibare geçiyor.

“Her günde bir defa kim bunu derse, (*lem yemut*) ölmez, (*hattâ yerâ mekânehû mine'l-cenneti*) cennetteki mekânını görmeden ölmez.”

Bu ne demek? Cennete girecek, bir de dünyada iken cennetteki mekânını Allah gösterecek:

“—Senin yerin burası, bak bakalım beğendin mi?” gibilerden... (*Ev yürâ lehû*) “Veyahut da ona gösterilmedikçe...” mânasına olabilir. Veyahut, “Onun için bir başkasına gösterilmedikçe...”

Belki kendisi görmez de bir başka hoca efendiye, bir ârif kimseye, bir kâmil kimseye gösterilir, o da gelir:

“—Ya seni şöyle gördüm.” diye bildirir.

Allah bir başkasına göstertir, haber verdirtir veyahut bizzat kendisine göstertir. Cennetteki mekânını kendisi görür veyahut ona gösterilir, onun için göstertilir.

İbare bu... Demek ki, cennetteki yerini gösterecek bir dua imiş. Biraz uzunca. İnsan günde bir defa bunu demeli.

Şimdi mânasını söylemeye başlayalım:

(*Sübhâne*), biliyoruz ki, “Yâ Rabbi! Her şeyin mükemmel, tamsın, her şeyin güzel, her noksandan münezzehsin!” demek.

(*Sübhâne'l-kâimi'd-dâim*) “Dâim ve kâim olan Allah her türlü noksandan münezzehdir.” demek.

Kàim ne demek? “Kendi kendine duran” demek. “Duruşu bir başkasına bağlı olmayan, başkasının desteğine muhtaç olmayan” demek.

Allah-u Teâlâ Hazretleri *kàim bi-zâtihî*'dir, kendi zatıyla *kàim*dir, yani bir başka varlığın desteğine muhtaç değildir.

Biz neyiz? Allah bize hayat verecek, imkân verecek, hava verecek, su verecek... Biz birçok şeylere muhtacız. Onlarla yaşarsak yaşayabiliriz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hiç başka bir varlığın bakmasına, beslemesine, desteklemesine lüzum kalmadan bizzat kendi kendine *kàim*dir.

Ve *dâim*'dir. İnsanoğulları için “Şu kadar yaşadı, ondan sonra öldü.” diyoruz veyahut “Şu zaman doğdu, şu zaman öldü, Allah rahmet eylesin.”, “Doğumu şu, ölümü şu.” diyoruz. Allah öyle değil; ne doğmuştur, ne ölmüştür, ne öyle beşer için olan sıfatlar ona yakışır. *Dâim*dir.

(*Sübhâne'l-kàimi'd-dâim*) “Kendi kendine *kâim* olan ve *dâimî* olan Allah her noksandan münezzehtir.” Bir.

(*Sübhâne'l-hayyi'l-kayyûm*) “Hayy ve Kayyûm olan Allah her türlü noksandan münezzehtir.”

Hayy, “diri, hayat sahibi” demek. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sıfatlarından birisi de Hayy'dır. Allahu Teâlâ hazretleri kör bir kuvvet değildir, ölü bir kuvvet değildir.

İki şeyi bir araya getirirsen, kimyevî bir reaksiyon yaptırıyorsun. Aralarındaki münasebet kör bir şey, öyle oluyor. Şunu şöyle yapıyorsun... Isıtıyorsun, buz sıvı oluyor. Şunla şunu bir

araya getiriyorsun, oksijen meydana geliyor, klor meydana geliyor... Böyle değil. Ateş gibi, elektrik gibi, şunu gibi bunu gibi kör, zapt u rabt altına giren öyle bir kuvvet değil.

Hayy; hayat sahibi, hayatı kendisine mahsus, bizim gibi değil, ölümlü bir hayat değil, kendi kendine Hayy...

Allah-u Teâlâ Hazretleri Hayy'dır ve Kayyûm'dur.

Tabii bunlar Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sıfatları olduğu için, her birisi üzerinde insan ne kadar dursa o kadar güzel olur.

Kayyûm; bir şeyin başında idareci, müdebbir, müteveli mânasına geliyor. Bütün kulların işlerini kim idare ediyor?

Allah-u Teâlâ Hazretleri. Her şey ondan. Her şey onun dergâhına arz olunur. Her işi Allah-u Teâlâ Hazretleri görür. O Kayyûm'dur. Bütün başka varlıklar gelir, onun emrine dayanır. “Ol” derse olur, “öl” derse ölür, “dur” derse durur, “git” derse gider, “yaşa” derse yaşatır; hep ondan... Müdebbir ve müteveli; işi yürüten, işin sahibi demek.

Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî'nin güzel Farsça şiirleri vardır. Bir Farsça şiirinde diyor ki:

ما مشت گلی در کف قدرت متقلب

از غفلت خود گفته که گل کاره ما کو

Mâ müştî gilî der kef-i kudret mütekallib,

Ez gaflet-i hod güfte ki gil kâre-i mâ kû.

“Ey şaşkın, bizler bir kilci çamuru gibiyiz, çömlekçinin çamuru gibiyiz; Allah-u Teâlâ Hazretleri bize şekil verip duruyor.”

Lâ teşbih ve lâ temsil, çömlekçi çamuru alır, çarka oturtur, testi yapar, çanak yapar. O çamura elini suya batırıp batırıp şekil verir. Bu çamurdu, böyle bir yığındı; oraya koyduğu zaman eliyle şöyle yapar böyle yapar, parmağıyla oraya bastırır burayı sıkar, hop bakarsın bir testi meydana gelir.

“Biz, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin elinde çömlekçi kili gibiyiz. Bize şekil verip duruyor da biz hâlâ ‘Nerede bizim çömlekçimiz?’ deyip duruyoruz.” diyor Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî.

Elindeyiz, şekil verip duruyor, yaşatıyor, öldürüyor, uyutuyor, uyandırıyor, besliyor. Onun tarafından her işimiz olup bitiyor, hâlâ “Nerede bizim sahibimiz, nerede bizim sahibimiz?..” diyoruz. Gaflete bak!

Şairin birisi de demiş ya:

O mâhiler ki derya içredir, deryayı bilmezler.

“O balıklar ki suyun içindeler, suyu bilmiyorlar.” Sudan haberleri yok. Ya suyun içindesin, çipil çipil oynadığın su işte, senin etrafın su...

Demek ki; “Hayy ve Kayyûm olan Allah her türlü noksandan münezzehtir, onu tesbih ederim.” demiş oluyoruz.

(*Sübhâne’l-hayyi’llezî lâ yemût*) “Hayat sahibi olup ölmek kendisine layık olmayan, ölmeyen o Allah’ı tesbih ederim. O her türlü noksandan münezzehtir.”

Hayat sahibi oldu mu bir insan, biz biliyoruz ki her yaşayan muhakkak ölecek. Kim için bu? Senin benim gibi mahlukât için.

“Doğan ölecek. Her yaşayan ölecek.” diyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri öyle değil. (*Hayyi'llezî lâ yemût*) “Öyle bir Hayy’dır ki, öyle bir hayat sahibidir ki ölümü yok.”

“—Ölümsüz olan o Hayy u Kayyûm olan Allah’ı tesbih ederim.” (*Sübhâna’llâhi’l-azîm*) “Azamet sahibi olan Allah’ı tesbih ederim.”

Azamet ne demek? Büyüklük demek.

Celal ne demek? Büyüklük demek.

Kibriyâ ne demek? “Büyüklük” demek.

Vah fakir Türkçe vah!.. Kaç tane kelime var, “büyüklük” demek, “büyüklük” demek, “büyüklük” demek... Farkları, bu kelimelerin arasındaki incelikler ne? O Arapça’da...

Allah Kur’an’ı Arapça indirmiş. Çeşitli incelikleri var.

Azîm demek, “şan ve şeref bakımından ulu” demek.

Kebîr demek, hacim ve saire bakımından büyük demek, maddeten büyük demek. “Bu bundan daha büyüktür.”

Bu bundan azîmdir; “bu bundan şeref, haysiyet bakımından daha yüksek” mânasına.

Kebîrin zıddı *sagîr*dir, küçük demek. *Azîmin* zıddı *hakîr*dir, hor hakir. Bu *azîm*, o mânaya.

“Azîm olan Allah’ı tesbih ederim. (Ve bi-hamdihî) Ve ona hamd ederim.”

(*Subbûhun kuddûsun*)

Bu *Subbûh*, kendisine her çeşit zikir ü tesbih yapılan Zât-ı Celîl mânasına.

Kuddûs de pak demek ama, öyle bir pak ki her türlü düşünceden, yanlış fikirden, sıfattan, kulların yanlış telakkilerinden pak demek. *Kuddûs*, “pak, münezze” mânasına, yani tahir demek.

Kullar bir şeyler düşünüyorlar... Mesela yamyamlar putlara tapmışlar, ağaçlarıyla yaptıkları totemlere tapmışlar, Hintliler öküzlere tapmışlar, filanca kavim yıldıza tapmış, falanca kavim aya tapmış, Japonlar güneşe tapıyor yirminci yüzyılda, bilmem kimler bilmem neye tapıyor... Bunlar “Allah, Rabbimiz” diyorlar, ibadet ediyorlar ama yanlış şeylere...

Allah-u Teâlâ Hazretleri onlardan hep pak, münezze; onların o sözlerinden yüce, üstün, temiz. Onların o çirkef sözleri ulaşmaz, yani Allah-u Teâlâ Hazretlerine yakışmaz. O mâna var.

Sonra: (*Rabbü’l-melâiketi ve’r-rûh*) “Allah, meleklerin ve Ruh’un rabbidir.” *Ruh*, çok büyük bir melek demişler. “Cebrail’dir.” diyen var. “Cebrail’den ayrı çok büyük bir melektir.” diyen var.

Ruh adlı meleğin sahibi... Melekler zikrediliyor hep, o meleklerin karşılığında bir de *ve’r-ruh* deniliyor.

تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ

(القدر: ٤)

(*Tenezzelü'l-melâiketü ve'r-rûhu fîhâ bi-izni rabbihim*) [O gecede, Rablerinin izniyle melekler ve Ruh (Cebrail), her iş için iner dururlar.] (Kadir, 97/4)

Kadir Sûresi'nde de öyle geçiyor. Bu Ruh nedir?

“—Fevkâlade büyük, azametli bir büyük melektir.” demişler. Mahiyetini Allah-u Teâlâ Hazretleri bilir. Veyahut da Cibril-i Emin'in bir sıfatıdır, Cebrail demek.

“Cebrail ve sâir meleklerin rabbi...”

(*Sübhâna'llâhi'l-aliyyi'l-a'lâ*) “Yücelerin yücesi olan Allah'ı tesbih ederim.” demek.

Aliy, yüce demek. *A'lâ*, en yüce demek.

“En yücelerin daha yücesi olan Allah'ı tesbih ederim.” (*Sübhânehû ve teâlâ*) “Onu tesbih ederim; o her türlü noksandan münezzehtir, yücedir, yüksektir.”

Teâlâ, yüksek oldu mânasına.

İşte bir insan bu güzel sözleri Rabbine ifade ederse, Rabbinin bu güzel sıfatlarıyla ona tesbih ederse, cennetteki mekânını görmeden ölmez. Veyahut cennetteki mekânı bir başkasına onun için gösterilir. Cennetlik olduğu dünyada kendisine bildirilir.

Bir daha yazmak isteyenler için söylüyoruz:

1. *Sübhâne'l-kàimi'd-dâim.*
2. *Sübhâne'l-hayyi'l-kayyûm.*
3. *Sübhâne'l-hayyi'llezî lâ yemût.*
4. *Sübhâna'llâhi'l-azîmi ve bi-hamdihî.*
5. *Subbûhun kuddûsun.*
6. *Rabbü'l-melâiketi ve'r-rûh.*
7. *Sübhâna'llâhi'l-aliyyi'l-a'lâ.*
8. *Sübhânehû ve teâlâ...*

Böyle sıralayacak, böylecek olursak sekiz küçük cümle. Bunu ezberlerseniz cennetteki yerinizi görür öyle ölürsünüz inşaallah...

e. Hanımını İnşâallah Diyerek Boşayan Kimse

Şimdi mevzu değişti. Bu mevzular Ramazan'da açılmıştı, hep Peygamber Efendimiz'in (*men kâle*) diye başlayan dua hadisleri sıradaydı ama Ramazan'a denk geldi:

“—Kim şöyle derse şu sevabı alır, kim şu duayı okursa şu sevabı alır...”

Şimdi o fasıl bitti. Artık o hadisler şurada bitti. Demek ki öğrettiği hadisler şimdi burada bitiyor. Artık başka mevzuya geçiyoruz.

Şimdiye kadarki dersleri dinleyenler dinledi, anlayanlar anladı, o hadisleri öğrenenler öğrendi, defterine yazanlar yazdı... Ramazan'da Allah'ın hikmeti başladı, böyle güzel duaları öğretmesi, şimdi bitti artık.

Bu hadîs-i şerîfte başka bir mevzu var. İbn-i Abbas RA'ın bildirdiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

مَنْ قَالَ لِامْرَأَتِهِ: أَنْتِ طَالِقٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ أَوْ
غُلَامٍ هِ: أَنْتَ حُرٌّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ أَوْ عَلَيْهِ الْمَشْيُ إِلَى
بَيْتِ اللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ فَ لَا شَيْءَ عَلَيْهِ هِ

(ابن عدی، ق. عن ابن عباس)

RE. 436/5 (*Men kàle li'mreetihî: Enti tâlikun inşâ'llàh; ev gulâmihi: Ente hurrun inşâ'llàh; ev aleyhi'l-meşyu ilâ beyti'llâhi inşâ'llàh; felâ şey'e aleyhi.*)

“Bir kimse karısına ‘İnşaallah sen benden boşsun!’ derse veyahut kölesine ‘Sen hürsün inşaallah!’ derse...” Yâni, “Allah dilerse sen benden boşsun.” “Allah dilerse sen hürsün, hürriyetini sana verdim...” derse...

Veyahut; (*Ev aleyhi'l-meşyu ilâ beyti'llâhi*) Bu sözü söyleyen kimse diyor ki; “Benim üzerime yayan haccetmek inşaallah borç olsun.”

İnşaallah ekleyerek söylerse, bu bir hüküm ifade etmez.

“—Allah dilerse boşsun, Allah dilerse hürsün, Allah dilerse hacca yaya gideceğim.” derse, bu bir mecburiyet ifade etmez.

⁵ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.361, no:14900; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.I, s.338; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.645, no:27802; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.191, no:23278.

Çünkü inşaallah, Allah dilerse; yapmadığına göre dilememiş ki yapmadın, dilemiş olsaydı yapacaktın. Bir mâna ifade etmez.

Bu sözler boynuna bir mükellefiyet getirmez. Kölesi hür olmaz, karısı boş olmaz, yaya hacca gitmesi de mecburî olmaz.

Söze dikkat lazım. Söz önemli. Sözün söyleniş tarzı önemlidir. İnşaallah sözü söylenir ama bu gibi yerde söylenmez.

“—İnşaallah yarın seni ziyarete geleceğim.”

“—İnşaallah şu borcumu yarın sana ödeyeceğim.”

“—İnşaallah yarın şöyle yaparız, böyle yaparız...”

Böyle diyeceksin. Böyle dememek doğru değil.

Peygamber SAS Efendimiz’e ehl-i kitaptan birkaç kişi geldiler, dediler ki:

“—Şu soru şu soru şu soru, bunların cevaplarını bize ver.”

O cevapların verilmesine göre onun peygamber olup olmadığını anlayacaklardı.

Peygamber Efendimiz de dedi ki:

“—Size yarın bu hususta bilgi vereyim.”

Yarın oldu, öbür gün oldu, öbür gün oldu, öbür gün oldu, öbür gün oldu, öbür gün oldu... Aradan iki hafta kadar geçti, Allah vahiy etmedi. Çok sıkıldı, çok utandı, çok terledi, çok üzüldü... Ama arkasından âyet-i kerîme nâzil oldu, buyurdu ki Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا. إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

(الكهف: ٢٣ - ٢٤)

(*Ve lâ tekùlenne li-şey'in innî fâilün zâlike gadâ. İllâ en yeşâa'llâh*) “Sakın ha, olmaya ki, bundan sonra ‘Bir şeyi yarın şöyle yapacağım!’ deme; ‘İnşaallah, Allah dilerse yapacağım!’ de.” (Kehf, 18/23-24)

Doğrudan doğruya, “Şöyle yapacağım, geleceğim, gideceğim!” deme, “İnşaallah gelirim, inşaallah yaparım, inşaallah yapacağım!” de... “Allah dilerse...” sözünü ekle, çünkü Allah dilemezse yapamazsın, yalancı çıkarsın. Yarının sahibi Allah. Sen yaşayacak mısın, varabilecek misin, yapabilecek misin?

Onun için inşaallah öyle durumlarda denilecek, âyet-i kerîmenin emri.

Nasreddin Hoca'nın da hikâyesi vardır.

Sabahleyin çıkmış. Hanımına demiş ki;

“—Hanım, bak bizim eşeği, merkebi aldım, karşıdaki koruluğa gideceğim, odun getireceğim, öğleden önce buraya geleceğim.”

“—Efendi, inşaallah desene.”

Hoca sinirlenivermiş. Hoca tabii insanlara bazı meseleleri anlatmak için misal. Sinirlenmiş;

“—Canım inşaallah'ı mâşâallah'ı mı var! İşte karşıdagörünen koru, yakın. Hemen oraya gideceğim, öğleden önce gelirim.”

“—Uzak yer değil” demek istiyor ama aslında itirazı Kur’an’daki edebe aykırı. Karısının dediği doğru.

O hatun, bu erkek... Bu işler çok olur. Bazen çocuk haklı söyler, kadın haklı söyler; bey kabadayılık yapar, olmaz. Hak neyse büyükten de gelse, küçükten de gelse dinlenilecek.

“—Efendi, hani sen geçen gün vaazda söyledin ya, ‘İnşaallah demek lazım.’ dedin ya, ben ondan hatırlattım.”

Bu sefer:

“—Canım bana hocalık taslama!” demiş.

“—Sen bilirsin.” demiş.

“—Fesühhanallah! Sabah sabah insanın canını sıkıyorlar, damarına basıyorlar.” diyerek çıkmış, koruya gitmiş.

Hemen baltayla pat küt pat küt odunları denklemiş, hazırlamış, merkebine sarmış, geri dönmeye başlamış. İçinden de diyormuş ki;

“—İşte bak, dediğim vakitten de erken varacağım. Sabahleyin beni sinirlendirdi boş yere...”

Fakat dönemeçte karşısına üç tane atlı, tepeden tırnağa zırhlı, silahlı, oklu, kılıçlı Moğol askeri çıkmış.

“—Dur!” demişler. O da durmuş.

“—Buyurun ağalar.” demiş.

“—Konya’ya nereden gidilir?” demişler.

Akşehir’de ya hoca, Konya Akşehir arası kaç menzillik, kaç günlük yol.

“—Konya’ya nereden gidilir?”

“—Efendiler, işte şu yoldan şöyle giderseniz, önünüze bir çeşme çıkar, sağa saparsınız, oradan tepeye sararsınız, oradan inince çatallaşınca şöyle olur...”

“—Bizim aklımız karıştı” demişler, “düş önümüze!”

“—Etmeyin ağalar.” demiş, “Uzak yol, yormayın oraya, ihtiyarım...”

“—Düş önümüze!”

Silahlı adamlar. Boynu bükük düşmüş önüne... Üç gün gitmiş, üç gün gelmiş. Bir hafta...

Hoca koruya gitti, yok.

“—Hocayı herhalde kurtlar yedi.” demişler.

Aramışlar, bulamamışlar. Ne oldu ne kaldı... Evde hanım kapıyı dayaklamış, arkasını kapatmış.

Hoca, eve altı gün sonra gelmiş ama kapıyı yoklamış, kapı kapalı, açılmıyor. ‘Tak tak’ vurmuş, içeriden hanım sesleniyor:

“—Kim o?”

Hoca efendi buradan diyormuş ki;

“—Aç hanım aç, inşaallah ben geldim.”

İnşaallah’ı öğrendi. Allah dilemeyince bak karşı korudan bu tarafa gelinmiyor. Moğol askeri çıkartır, şu olur bu olur, kurt da yiyebilirdi, her şey olabilirdi.

Her şeyin yerini, zamanını, söyleniş şeklini bilmek lazım. Köle âzat etmekte, nikâhlanmakta, boşanmakta şaka olmaz.

“—Şakacıktan söylemişim.”

Geçmiş ola, gitti. Bu işin şakası olmaz.

Ama bu ifadeyle boşama olmuyor. Bu ifade ile hürriyet olmuyor.

f. Kur'an-ı Kerim'i Kendi Aklıyla Yorumlamak

Bu hadîs-i şerîf sahihtir, Tirmizî'de sahih olduğu belirtilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁶

مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ
النَّارِ

(ت. صحيح وابن الأنبارى فى المصاحف، طب. عن ابن عباس)

RE. 436/6 (*Men kàle fi'l-kur'âni bi-gayri ilmin, felyetebevve' mak'adehû mine'n-nâr*)

(*Men kàle fi'l-kur'âni bi-gayri ilmin*) “Kim Kur'an mevzuunda ilmi olmadan konuşursa...”

Kur'ân-ı Kerîm hakkında, “Bu âyette şöyle diyor, şu âyette böyle diyor...” bir şeyler uyduruyor, yakıştıyor ama aslı esası yok, çünkü ilmi yok. Mânâyı kaydıracak, Kur'ân-ı Kerîm'i insanlara başka türlü anlatacak. Cahil, iyi niyetli olsa da kâfi değil.

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.206, no:2874; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.233, no:2069; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.423, no:2275; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.30, no:8084; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.110; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.165, no:4757; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.406, no:343; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.X, s.512, no:30725; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.16, no:2958; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.164, no:23212.

“Kim Kur’an hakkında kendisinde ilim olmadan bir şeyler söylerse, cehennemde oturacağı yeri hazırlasın bakalım.”

Cehenneme düşer. Allah’ın kelâmı, oyuncak değil.

“—Allah böyle buyurdu, Kur’an’da böyle buyurdu...”

Oyuncak değil. Ya iyi bilirsin, tefsirleri karıştırırsın, okursun, ya bir bilene sorarsın. Öyle kendin eğri büğrü laf söylemek olmaz.

Altındaki hadîs-i şerîf de bu mevzuda...
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَأَصَابَ فَقَدْ أَخْطَأَ

(طب . هب . ن . ت . غريب، وابن جرير، والبغوي، وابن أنباري عن جندب)

RE. 436/7 (*Men kàle fi’l-kur’âni bi-re’yihî feesàbe fekad ahtaa*) “Kim Kur’an-ı Kerim’de kendi fikriyle, kendi kanaatiyle, kendi görüşüyle bir söz söylerse, (*feesàbe fekad ahtaa*) isabet etse bile hata etmiş olur.”

Kim Kur’ân-ı Kerîm’i kendi fikrine göre, kendi re’yine, kanaatine göre tefsir ederse, doğru söylese bile, isabet etse bile, mânayı doğru yakalamış olsa bile hatadadır. Çünkü o rey ile olmaz. Alacaksın, açacaksın, iyice bileceksin.

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.208, no:2876; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.163, no:1672; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.423, no:2277; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.III, s.90, no:1520; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.450; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXI, s.6; Ruyânî, *Müsned*, c.III, s.99, no:949; Cündeb RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.16, no:2957; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXI, s.163, no:23211.

Allah'ın kelâmı oyuncak değildir.

Onun için rahmetli Ömer Nasuhi Bilmen Hoca, müftülükte birisi gelip bir şey sorduğu zaman;

“—Dur bakalım evladım, kitap ne diyor?” dermiş.

Kitabı indirirmiş oradan, açıp ona okuyuverirmiş. Halbuki az önce bir başka kimse geldi, aynı şeyi sordu. O hoca onu biliyor. Yine bir kişi daha gelse, “Dur bakalım, kitap ne diyor?” diye indirir öyle cevap verirmiş.

Kitaptan olunca sağlam olur. Hem gelen kimseye kanaat gelir, hem de sen eğri yanlış söylememiş olursun.

Kur'ân-ı Kerîm çok mühim bir kitaptır. Öyle olur olmaz söz söylemek olmaz.

g. İki Rekât Duhâ Namazının Mükâfatı

Ahmed ibn-i Hanbel'in *Müsned*'inde nakledilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁸

مَنْ قَامَ إِذَا اسْتَعَلَّتِ الشَّمْسُ، فَتَوَضَّأَ، فَأَحْسَنَ
وُضُوءَهُ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ، أ

⁸ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.19, no:121; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.213, no:249; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.493, no:3416; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.196, no:716; Ukbetü'bnü Âmir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.810, no:21518; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.194, no:23287.

وَقَالَ: كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

(حم. والدارمی، ع. عن عقبه بن عامر)

RE. 436/8 (*Men kàme ize'stealleti's-şemsü, feteveddaa, feahsene vudûahu, sümme kàme fesallâ rek'ateyni, gufire lehû hatâyâhu, ev kàle: Kâne kemâ veledethü ümmühû*)

(*Men kàme ize'stealleti's-şemsü*) “Her kim ki güneş yükseldiği zaman, harareti zâhir olduğu zaman, ufuktan doğu tarafından yükseldiği zaman kalkarsa... (*Feteveddaa*) Abdest alırsa, (*ve ahsene vudûehû*) abdestini de usûlüne, erkânına uygun, saltanatlıca, güzelce, hoş bir tarzda, âdâbına riâyetele, her tarafına suyunu vardırıtarak alırsa...”

Çünkü bazen şapur şapur... Ya gözünün burası ıslanmadı, yanağının şurası kaldı, alınının şurası kaldı. Abdestin ehemmiyetini bilmiyor; alelacele alıyor.

“—Bak oğlum, dirsek tarafın hiç ıslanmamış. Bak kolumu yıkadım sanıyorsun, hâlbuki dirsek yıkanacaktı.”

“Böyle güzel, hiç aceleye getirmeden abdestini alırsa, (*sümme kàme fesallâ rek'ateyni*) sonra kalkıp iki rekât namaz kılırsa; (*gufire lehû hatâyâhu*) onun bütün hataları, günahları bağışlanır.” (*Ev kàle*) “Yahut da Peygamber Efendimiz bu hususta buyurdu

ki: (*Kâne kemâ veledethü ümmühû*) O kişi anasından doğduğu gün gibi olur, yâni günahı hiç kalmaz.”

Demek ki sabah namazından sonra... Sabah namazının asıl vakti güneş doğmadan evveldir, fecir attıktan sonra, gece artık ağarmaya başladıktan sonra, güneş doğmadan evveldir.

O vakitte sabah namazını kıldı, ama yattı, ama işe gitti, aradan bir zaman geçti, güneş doğdu. Güneş doğduktan sonra, (*istevallet*) biraz daha yukarıya çıktıktan, yükseldikten sonra iki rekât namaz kılarsa; buna *duhâ namazı* derler.

Güneşin hemen doğduğu zaman kılınırsa, *işrak namazı* derler. Güneş kaçta doğuyor takvime göre? Beş buçukta... Altıda kıldı, altıyı 10 geçte kıldı. Ona *işrak namazı* derler.

Bir-iki saat geçtikten sonra, harareti galip geldiği zaman, sabahın serinliği gitti de harareti belli olduğu zaman kılınırsa, ona *duhâ* derler. O öğlenin kerahat vakti gelinceye kadar, gündüzün dörtte biri geçtikten sonra. Diyelim ki bugünkü takvime göre 9’dan 12’ye kadar kılınabilen, o da *duhâ* namazıdır. Evvelkisi *işrak* namazıdır.

Bu *duhâ* namazı da iki kılınır, dört kılınır, sekiz kılınır, on ikiye kadar kılınabilir. İşte insana böyle sevap kazandırır.

Üç hadîs-i şerîf kaldı, çabucak onları okuyuverelim!

h. Riyâ ve Gösterişin Cezası

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁹

مَنْ قَامَ مَقَامَ رِيَاءٍ وَسُمْعَةٍ، رَأَى اللّٰهُ تَعَالَىٰ بِهِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَسَمِعَ بِهِ

(حم. وابن سعد، وابن قانع، والباوردی، طب. وأبو نعیم عن أبي هند الداری أخی تمیم الداری)

RE. 436/9 (*Men kàme makàme riyâin ve süm'atin, râa'llàhu teâlâ bihî yevme'l-kıyâmeti ve semmea bihî.*)

“Kim gösteriş ve şöhret makamına kâim olursa, peşine düşerse, o işi yapmaya düşerse; Allah da kıyamet gününde ona gösterir ama vermez, işittirir ama vermez.”

Sen misin riya yapan, süm'a yapan; Allah da ona riyasının, süm'asının cezasını âhirette verir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri o riyakâr kimseyi cennetin yanına kadar yaklaştıracakmış. O riyakâr bayağı bir heveslenecek;

“—Dur bakalım, ha cennete giriyorum galiba...”

Ondan sonra:

⁹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.270, no:22376; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XXII, s.319, no:803; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.400, no:2748; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.325, no:3449; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.II, s.53, no:305; Hâris, *Müsned*, c.III, s.407, no:869; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.383, no:17666; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.111; İbn-i Abdilber, *el-İstîab*, c.I, s.53; Ebû Hind ed-Dârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.482, no:7530; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.199, no:23299.

“—Döndürün cehenneme!”

Diyecekmiş ki;

“—Yâ Rabbi! Keşke bana bu cenneti göstermeden cehenneme atsaydın. Şimdi harareti, içimin yangını daha arttı.”

Çünkü cennetin güzelliğini gördü, kokusunu duydu, ondan sonra tekrar cehenneme gidiyor.

“—Ee... Sen dünyada böyle yaptın. Sen de gösteriş yaptın. Gösteriş yaptın, içinden müslüman olmadın. İçinden müslüman olmadığın için, ben de sana cenneti gösterdim ama vermedim.”

Gösterişe gösteriş...

Riya ne demek?

Ra'yâ-yûraî-riyâen-mürâ'aten; gösteriş yapmak, başka insanlara caka satmak. İbadet yapıyor; koca kavuk takmış, cübbe giymiş, *Allahu ekber* diyor, yanıp yakılıyormuş gibi ahlar, vahlar... Yok öyle bir şey! Gösteriş. Görsünler diye...

Arkasından yardım, şunu bunu, ne diyecekse artık veyahut işini yürütecek bir şey... Gösteriş yapıyor, içinden geldiği için değil. Buna riya derler. Gösterişin Arapçası riyadır.

Bir de süm'a var ki semia kökünden gelir, yani işittirmek. İstiyor ki namı dillere düşsün, dilden dile söylensin, herkes işitsin. Ondan yapıyor.

“—Yap şuraya bir cami, koy baş tarafına benim ismimi. Yap şuraya bir minare, koy altına kitabesini: ‘Hacılardan filanca efendi bunu yaptırmıştır.’

Biz Ankara’da, mahallemizde bir cami yapacağız. Paramız yok. Duyduk ki bir yerde, bir köyde bir hacı teyze varmış, köyünden yol geçtiği için tarlaları satılmış, zenginmiş. Dur dedik, ona gittik. Ankara’nın vaizlerinden kuvvetli bir ekiple gittik, para alacağız. Oraya gittik, bizim vaiz efendi şöyle bir konuşma tutturdu, dedi ki;

“—Hacı teyze, paran varmış. Allah senden razı olsun. Bizim mahallemizde cami yapılacak, sen şu parandan biraz verirsen istersen camiye senin ismini veririz.” deyince;

“—Dur evladım, dur...” dedi, kadıncağız boynu bükük duruyor; “Parayı vereceğim, ben isim misim istemem.” dedi.

Allah bilsin.

İyilik yap, at denize; balık bilmezse de Hâlık bilir. Başkasına göstermeye ne lüzum var? Allah bilsin, kâfi.

İbadetin gizlisi makbul. Hayrât u hasenâtın gizlisi makbul. Öyle gösterişe lüzum yok.

Eskiden sahâbe-i kirâm sağ elinin verdiği hayrı sol eliduymayacak kadar gizli verirlerdi. Bir hayır yapar, o kadar saklı verir, kimse anlamaz. “Acaba musafaha mı etti? Elini tutar gibi yaptı.” Para verdi yahu... Ama kimse anlamadı. Yani sessiz sedasız cebine koyuverdi, parayı

verdi, geçti gitti. Veya hiç belli etmeden, kim olduğu belli değil, bir yerden para geliveriyor, adamcağız işini görüyor; “Allah razı olsun kim gönderdiyse...” Meçhul. “Adım bilinmesin.” diyor mesela, ne güzel.

İşte böyle yapana ne mutlu. Böyle yapmayana riyakâr derler.

Şöhret için yapana süm’a derler.

Böyle yapanlara, Allah âhirette, kıyamet gününde riyalarının karşılığında gösteriş yapacak, vermeyecek. İştittirecek, vermeyecek.

الجزاء من جنس العمل.

(*El-cezâu min cinsi’l-amel*) “Kişilerin uğradıkları cezalar, karşılıklar, amellerinin karşılıkları, amelinin cinsine göredir.”

Sen gösteriş mi yaptın? Gösteriş yaptın.

Âhirette de sana cennet gösterilecek, verilmeyecek. O cinsten.

Bir kimse bir müslüman kardeşinin işini gördü. İyi, güzel, Allah da âhirette onun işini görecek. Bir kimse dünyada bir müslüman kardeşinin başından bir sıkıntıyı aldı. Tamam, Allah da kıyamet gününde onun başından bir sıkıntıyı alacak. Cinsine göre aynen, aynısını görüyor.

Onun için Hz. Ali Efendimiz bir tatlı söz söylemiş, nükteli bir söz:

“—Hiç kimseye iyilik yapmadım, kötülük yapmadım.” demiş.

Hız. Ali, koca Hız. Ali RA ve KV, Allah'ın arslanı, Allah şefaatine nâil eylesin, hayrât u hasenât yapmamış olur mu?

Demek istiyor ki:

“—İyilik yaptıysam kendime, kötülük yaptıysam kendime... Kimseye yapmadım, kendime yaptım.”

İyilik yapmışsa sevabı kendisine gelecek. “Hiç kimseye iyilik yapmadım, hiç kimseye kötülük yapmadım.” demiş. İyilik yaptıysa sevabı kendisine gelecek, kendisine sayılır. Kötülük yaptıysa vebali kendisine gelecek, kendisine sayılır. Ne güzel...

i. Ramazan'ın İhyâsı

Ramazan geçti. Allah ötekisine erdirsin. Ramazan'la ilgili bir hadis-i şerif:¹⁰

¹⁰ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.65, no:36; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.144, no:1266; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.303, no:736; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.135, no:1164; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.69, no:1584; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.42, no:1776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.410, no:1296; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.281, no:7774; İmam Mâlik, *Muvatta* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.113, no:249; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.491, no:4373; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.249, no:3039; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.392, no:7861; Abdürrezzak, *Musannef*, c.IV, s.258, no:7719; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdat*, c.VI, s.116, no:3146; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.328; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.374, no:2163; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.277, no:3426; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.353, no:141; Hız. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.465, no:23682; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.197, no:23293.

مَنْ قَامَ رَمَضَانَ، إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ

مِنْ ذَنْبِهِ

(بخ.م.ت.ن.د.حب.عن أبي هريرة؛ ن. عن عائشة)

RE. 436/10 (*Men kàme ramadâne imânen va'htisâben gufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî*)

“Kim Ramazan’ı Allah’a inanarak, imân-ı kâmil ile...”

Vahtisâben. “Allah’tan sevabını umarak...”

“Şöyle yapayım da Allah sevap versin.” diyerek ihyâ ederse...

Geceleri kalkar, teravihleri kılar, ibadetlerini yapar, gündüzleri oruçları tutarsa... Ğufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî. “Eski günahları bağışlanır.”

Allah nice Ramazanlar’a sıhhatle âfiyetle erdirsin...

Bu Ramazan çok tatlı geçti, çok da hızlı geçti. Yine kadrini kıymetini bilemedik. Yine ümidimiz öteki Ramazan’da kaldı.

j. Kadir Gecesi’nin İhyâsı

Sayfanın son hadîs-i şerîfi. Sayfa da bitti. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹¹

¹¹ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.672, *Savm* 36/6, no:1802; Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.709, *Salâtü’t-Terâvih* 37/2, no:1910; Müslim, *Sahîh*, c.1, s.523, no:760; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I,s.436, no:1372; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.241, no:7278; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c. X, s.371,no:5960; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.306, no:8306; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.275, no:3414; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.93, no:2823; Ebû Hüreyre RA’dan.

مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ
مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

(بخ.م.د.حم.ع.ق.عن أبي هريرة)

RE. 436/11 (*Men kàme leylete'l-kadri îmânen va'htisâben, gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî.*)

(*Men kàme leylete'l-kadri*) “Her kim Kadir gecesini ihyâ ederse...”

Kàme demek, namaza kalkmak demek.

“Her kim Kadir gecesinde namaz kılsa...”
Nasıl ama? (*Îmânen*) “Kâmil imanla inanarak,
(*va'htisâben*) sevabını Allah’tan bekleyerek, umarak.
(*Gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî*) Allah onun geçmiş günahlarını afv u mağfiret eder.”

Allah nice Ramazanlar’a, Kadirler’e erdirsin.
İçinde bulunduğumuz zamanların kadrini bilmeyi de nasib etsin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

21. 07. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

